

2016-12-07

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2016/984

Kommunstyrelsen

Krav på kollektivavtal vid upphandlingar

Motion den 10 november 2016 av Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut.

Kommunfullmäktige avslår förslagen i motionen. Kommunfullmäktige noterar därvid att det framgår redan av kommunens styrprincip om konkurrensneutralitet att samma kommersiella villkor ska gälla i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen. Beslutar riksdagen om att offentlighetsprincipen och efterforskningsförbudet ska omfatta även privata anordnare kommer sådana krav att gälla genom lagstiftning. I avvaktan på lagstiftning bör inte kommunen införa regler som i övrigt baserar sig på grundlag.

Sammanfattning

Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V) har kommit in med en motion där de yrkar att krav ska ställas på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor vid upphandlingar. Vidare yrkar motionärerna att personalen ska omfattas av meddelarfrihet, att offentlighetsprincipen ska tillämpas och att samma krav ska ställas i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen.

Krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor bör vara frivilliga vid upphandlingar i enlighet med kommunstyrelsens yttrande den 25 oktober 2015, § 270, Upphandling och villkor enligt kollektivavtal (SOU 2015:78)¹.

Nacka bör inte ställa högre krav än vad lagen kräver när det gäller meddelarfrihet och tillämpning av offentlighetsprincipen.

Vid upphandling i Nacka tillämpas Nackas fyra styrprinciper. Styrprincipen om konkurrensneutralitet innebär att kommunen ställer samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska

¹ KFKS 2015/638-109

krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten.

Inköpsenheten kommer under 2017 att ta fram ett förslag till uppförandekod för leverantörer till Nacka kommun där kommunen ställer generella krav på hur kommunen vill att våra leverantörer agerar när de gör affärer med Nacka kommun.

Förslagen i motionen

Motionärerna Rolf Wasteson, Camilla Carlberg och Birgit Hansson (V) har kommit in med en motion där de yrkar

- att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare ställs krav på att berörd personal ges motsvarande villkor som gäller för kommunens egen personal – att kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande förhållanden ska krävas,
- att i all upphandling och auktorisation av privata anordnare ställs krav på att personalen omfattas av meddelarfrihet och att offentlighetsprincip ska tillämpas avseende den kommunalt finansierade verksamheten,
- att i all upphandling och auktorisation ska ställas samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav som i den kommunala verksamheten samt krav på att kommunens olika policies följs.

Att krav ska ställas på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor har under hösten 2016 debatterats i samband med framtagandet av ett nytt regelverk om upphandling som träder i kraft 1 januari 2017².

Riksdagen sade den 30 november 2016 i huvudsak ja till regeringens förslag om nya lagar kring offentlig upphandling. De nya lagarna utgår från tvingande EU-regler som utvecklar den reglering som nu gäller för upphandling. Miljöhänsyn, sociala hänsyn och arbetsrättsliga hänsyn ges ökat utrymme. Riksdagen sade nej till de delar av förslaget som handlar om att myndigheter vid behov ska ställa krav på arbetstid, lön och semester för leverantörernas personal. Riksdagen sade också nej till att ge upphandlade myndigheter rätt att ställa krav på att företagen ska erbjuda sina anställda försäkringar och tjänstepension, riksdagen anser att det riskerar att missgynna svenska företag då reglerna inte är lika långtgående inom EU-rätten.

Riksdagen riktade också ett tillkännagivande med uppmaning till regeringen att om regeringen anser att lagstiftningen behöver kompletteras i något avseende för att fullt ut genomföra EU-reglerna bör regeringen återkomma med nya förslag till riksdagen.

² https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/nytt-regelverk-om-upphandling_H401FiU7

Detta resonemang är i linje med kommunstyrelsens yttrande den 25 oktober 2015, Upphandling och villkor enligt kollektivavtal, där arbetsrättsliga krav bör vara frivilliga vid upphandlingar.

Vidare yrkar motionärerna att personalen ska omfattas av meddelarfrihet, att offentlighetsprincipen ska tillämpas, att samma krav ska ställas i all upphandling och i alla kundval som finansieras av kommunen. Nacka ställer inom detta område inte högre krav än vad lagen kräver.

En proposition om ”Stärkt meddelarskydd för privatanställda i offentligt finansierad verksamhet”³ kom den 29 november 2016. Förslagen i propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Vänsterpartiet. I propositionen föreslås att anställda, uppdragstagare och andra som på liknande grund deltar i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom skola, vård och omsorg, som till någon del är offentligt finansierad, ska ha motsvarande rätt som offentligt anställda att lämna uppgifter om verksamheten för publicering i medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, t.ex. radio, tv och tidningar. Den som bedriver verksamheten förbjuds att efterforska vem som har utnyttjat sin meddelarfrihet eller medverkat till en grundlagsskyddad framställning och får inte heller utsätta denne för negativa åtgärder på grund av detta. Skyddet begränsas av de regler om tystnadsplikt som finns på respektive område och medför ingen rätt att lämna ut handlingar. Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om straff för den som ingriper eller efterforskar i strid med lagen. Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2017.

I SOU 2016:62 presenteras att offentlighetsprincipen ska gälla fullt ut för alla offentligt finansierade välfärdstjänster inom vård, skola och omsorg. Meddelarfrihet och meddelarskydd ska också gälla. Införandet av offentlighetsprincipen medför att privata aktörer bland annat ska vara skyldiga att registrera sina handlingar och att skyndsamt handlägga framställningar om utlämnande av allmänna handlingar enligt samma principer som gäller för myndigheter. Lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2019⁴.

Kommunen bör när vi tecknar avtal med privata utförare och inom ramen för kundval säkerställa att uppgifter om leveransen dokumenteras och följs upp så att information kan offentliggöras och säkerställa en god insyn i den verksamhet som upphandlats. Kommunen bör dock inte hantera frågor som för det offentliga har sin bas i grundlag, genom egna regler som kan leda ~~hur~~ fel ~~som helst~~. Att avtalsreglera ett efterforskningsförbud skulle kunna ha förödande konsekvenser för ~~en enskild~~ medarbetare som tror sig vara skyddade mot att deras arbetsgivare tar reda på om de lämnat uppgifter till massmedia. Arbetsgivaren bryter visserligen mot avtalet med Nacka kommun men det är kommunen som ska åberopa avtalsrättsliga sanktioner mot sin leverantör. En offentlig arbetsgivare som efterforskar en källa eller agerar mot en medarbetare som lämnat uppgifter till massmedia i syfte att uppgifterna ska publiceras, står inför straffrättsligt ansvar. Det är en oerhörd skillnad för medarbetarnas trygghet.

³ ID-nummer: Prop. 2016/17:31

⁴ SOU 2016:62 - <http://www.regeringen.se/remisser/2016/11/remiss-av-sou-201662-okad-insyn-i-valfarden/>

Inköpsenheten kommer under 2017 att ta fram ett förslag till uppförandekod för leverantörer till Nacka kommun där kommunen ställer generella krav på hur kommunen vill att våra leverantörer agerar när de gör affärer med Nacka kommun.

Nackas styrprincip om konkurrensneutralitet innebär att kommunen ställer samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten. Nacka har styrprincipen att kommunen skiljer mellan finansiering och produktion. De två styrprinciperna ska tillämpas. I alla inköpsprojekt som Nacka kommun genomför ska kommunen ställa samma kvalitets-, kompetens- och pedagogiska krav, och i övrigt samma villkor, på externa leverantörer som på den kommunala verksamheten.

Förslagets ekonomiska konsekvenser

Om Nacka kommun skulle ställa krav på kollektivavtal eller kollektivavtalsliknande villkor så är det inte säkert, men det finns en risk, att antalet anbud skulle bli färre eller att kommunens kostnader kan påverkas.

Konsekvenser för barn

Inga konsekvenser för barn.

Bilaga

Motionen

Sebastian Nordgren
Inköpschef